

תקציב לאומי לשנת 1981

מבוא

התקציב הלאומי לשנת 1981 כולל סיכום ראשון של ההתפתחויות במשק בשנת 1980, עיקרי מדיניות כלכלית לשנת 1981 ותחזית של ההתפתחויות העיקריות הצפויות בשנת 1981. סיכום ההתפתחויות בשנת 1980 מתבסס על נתונים ואומדנים ארעיים, אשר מקורם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ובנק ישראל.

מן הראוי לחזור ולהדגיש את ארעיותם של הנתונים והאומדנים. תיקונים, שיחלו באומדנים לגבי 1980, עשויים לחייב שינויים בתחזית ל-1981.

יש לציין, שהניסיון לתאר את ההתפתחויות הכלכליות לשנת 1981 כרוך בקשיים מיוחדים. טווח ההפעלה של אמצעי המדיניות עד מועד הבחירות הוא מתצית השנה בלבד; לכן גדלה מדת אי-הוודאות בחיזוי רצף האמצעים במשך כל השנה ובחיזוי תגובת הציבור לצעדים שנוקטת הממשלה.

התחזית מתבססת על תקציב המדינה כמסגרת תכנונית, ועל הציפייה, כי ביצוע המדיניות הכלכלית יהיה גמיש דיו ויותאם להתפתחויות במשק.

לוח 1

אינדקסים להתפתחות המשק, 1979, אומדן 1980 ותחזית ל-1981

העלייה או הירידה במונחים ריאליים (אחוזים)		
1981 תחזית	1980 אומדן	1979
2.7	0.9	3.2
3.0	0.0	3.9
2.0	-6.7	3.5
0.0	-1.2	3.3
1.8	4.6	6.1
2.8	-15.5	8.3
6.5	5.9	3.9
6.4	-7.5	9.6
2.2	2.3	2.5
5.2	4.7	2.9
(מיליארדי דולרים, מחירים שוטפים)		
15.0	12.55	11.0
12.2	10.2	8.4
2.8	2.35	2.6
2.2	1.6	1.2
19.0	17.0	15.6

פרק א': ההתפתחויות הכלכליות בשנת 1980

1. הפעילות הכלכלית

שנת 1980 היתה שנה של צמצום בביקוש המקומי וקיפאון בצמיחה הכלכלית, בצד האצה נוספת בקצב עליית המחירים. בשנה זו חלה ירידה חסרת תקדים בצריכה הפרטית, בשיעור של כ-7 אחוז לנפש, הצטמצמו ההשקעות, ואף בצריכה הציבורית האזרחית נרשם צמצום קל, לאחר עלייה רצופה בשנים האחרונות. כך, למרות המשך המגמה של עלייה ביצוא, נרשמה ירידה בתפוקה הכוללת של המשק. הצמצום הכמותי ביבוא היה גדול עוד יותר, ובתוצר המקומי לא חל שינוי. מיתון הפעילות הכלכלית וגידול היצוא הביאו לצמצום בגירעון במאזן התשלומים, אולם בשל העלייה החריגה במחיר הדלק נרשם בגירעון במטבע חוץ במחירים שוטפים צמצום קל בלבד. הפעם, בניגוד לתקופות קודמות, הועבר נטל ההרעה בתנאי הסחר אל כתפי הצרכנים, והתבטא הן בעליות נוספות במחירים, והן בירידה בהכנסה הלאומית. לירידת ההכנסה הלאומית, בשנה של קיפאון בתוצר, תרמה — נוסף על ההרעה בתנאי הסחר — גם העלייה הגדולה בשיעור המיסוי העקיף נטו, שנבעה מביטול של כמחצית מהסובסידיות לייצור המקומי בסוף 1979. המסים העקיפים (ברוטו) על הייצור המקומי הצטמצמו ריאלי — תופעה אופיינית לתקופות שפל. מאידך גיסא — במסים הישירים חל דווקא גידול ריאלי, וההכנסה הפנויה הצטמצמה במדה ניכרת. התפתחות השכר הריאלי מורה אף היא על ירידה בשכר למשרת שכיר, המוערכת בכ-5 אחוזים, בממוצע שנתי, וירידה גדולה יותר בשכר נטו. התפתחות זו של השכר הריאלי מתיישבת עם מצב התעסוקה — עלייה של פחות מאחוז בתעסוקה בשנת 1980 והתרחבות האבטלה. התפתחות זו באה לאחר כמה שנים של עלייה בשכר הריאלי, עלייה שלא נתמכה בגידול מקביל בפריון, ובאה על רקע של הרעה בתנאי הסחר.

המפנה בפעילות הכלכלית, מגיאות לשפל, התרחש במחצית השנייה של 1979. בראשית 1979 נקבעו במשק רמות גבוהות של יבוא, תעסוקה ושכר ריאלי, שתאמו המשך, ואף האצה במגמת הצמיחה, שהחלה בסוף 1977. משהתברר במהלך השנה, שהציפיות היו מוגזמות, החל תהליך התאמה לרמת פעילות נמוכה יותר. המדיניות המוניטרית המרסנת שהופעלה מאמצע 1979, שהביאה לעלייה גדולה בשערי הריבית לקראת סופה, תרמה אף היא למפנה בפעילות. אותותיו הראשונים של המיתון ניכרו בצמצום הביקוש לדירות, בצמצום מלאים בתעשייה ובמסחר ובירידה ברכישת מוצרים בני-קיימא, ובשוק העבודה — בעליית מספר המובטלים הרשומים בלשכות העבודה. ביטול של מרבית הסובסידיה למוצרי המזון והעלייה במחירי הדלק בסוף 1979, הביאו לירידה חדה בשכר ולהחרפת השפל, שברביע האחרון של 1979 משתקף כבר גם בירידה בצריכה הפרטית וביבוא. בראשית 1980 העמיק השפל — הואצה הירידה ביבוא ובצריכה הפרטית, נרשמה ירידה חדה בהשקעות, חל צמצום נוסף בתעסוקה, והתרחב היקף האבטלה.

בצריכה הציבורית המקומית נבלמה מגמת ההתרחבות, שאפיינה את כל רכיביה בשנה הקודמת, ובפרט — נבלם הגידול בתעסוקה בסקטור הציבורי. לקראת סוף השנה מורגשת יציאה הדרגתית מהשפל, למרות שהרמה המוחלטת של האינדיקטורים המרכזיים (צריכה, יבוא, תעסוקה) עדיין נמוכה.

מידת התוצר המקומי מצד ענפי המשק מורה אף היא על קיפאון בצמיחה בשנת 1980, לאחר האטה ב-1979. הייצור התעשייתי הצטמצם בשיעור חסר תקדים (4 עד 5 אחוזים), ואילו ביתר הענפים היתה יציבות ואף התרחבות קלה. בתוצר בסקטור העסקי, ואף בשעות העבודה של המועסקים בסקטור זה, לא חל שינוי ב-1980, ופריון העבודה היה אפסי, מגמה השוררת בו מאז 1975.

2. התהליך האינפלציוני

למרות השפל בפעילות, לא הואט ב-1980 קצב עליית המחירים, והוא אף התגבר לקראת סוף השנה. המדיניות שנוקטה מסוף 1979 ואילך הביאה אמנם לצמצום בביקוש המקומי וברמת הפעילות, אך בתחום המחירים התחדשו עליות המחירים המהירות לאחר תקופה קצרה של האטה בראשית 1980. כבשנים הקודמות, נמשך הגידול הרצוף בעלויות הייצור, והזרמות הממשלה ובנק ישראל אפשרו את תרגומן המידי לעלויות מחירים במשך השנה כולה. הניסיון להילחם באינפלציה תלת-ספרתית באמצעות מדיניות ביקושים בלבד וללא גידול רב באבטלה נכשל, בעיקר בשל ההשפעה החזקה של הציפיות ושל הסדרי ההצמדה המשוכללים, שהתפתחו במשך תוך כדי האצת התהליך האינפלציוני בשנים האחרונות. הסדרים אלה נועדו מלכתחילה להגן על השכר ועל החיסכון מפני שחיקה אינפלציונית, אולם ההאצה בקצב האינפלציה, ובעקבותיה — שכלול הסדרים אלה, מונעים האטה בקצב עליות המחירים, גם כאשר הפעילות הריאלית מצטמצמת. יתר על כן, שיעור ההצמדה הגבוה מביא לכך, שגם שינוי לא גדול בביקוש, או באחד מרכיבי העלויות, מביא לעלייה גדולה במחירים, ולכן גם אם נחלשות בתקופה מסוימת הציפיות האינפלציוניות, די בועזוע אחד (כמו העלאת מחירי דלק) כדי לשוב ולהעלותן. עם זאת, יש להדגיש, שמערכת זו היא שמאפשרת למשק לשמור על רמת הפעילות ועל רמת החיסכון הקיימים. הסכמי השכר היו השנה מתונים, ובמהלך 1980 לא היה השכר גורם מוביל בעלויות המחירים. ב-1979 ניתנו תוספות שכר נכבדות בראשית השנה, שהיו בלתי מתאימות בעקבות הקיפאון בפריון והרעת תנאי הסחר ב-1979. התיקון היה דרך שחיקת תוספות שכר אלה על ידי עליות המחירים שהואצו, וירידה חדה בשכר הריאלי ברביע האחרון של 1979, לרמה שנשמרה בממוצע ל-1980.

3. מאזן התשלומים

בתחום מאזן התשלומים נרשם השנה שיפור. עודף היבוא האזרחי ירד בשנת 1980 בכ-250 מיליון דולר והסתכם ב-2.35 מיליארד דולר. הגירעון האזרחי, למעט השפעת המחירים (בעיקר מחירי דלק), ירד במונחים ריאליים בכמיליארד דולר. השיפור בחשבון השוטר הוא תוצאה של שני גורמים, שפעלו בכיוונים מנוגדים — מצד אחד הביא השפל בביקוש המקומי לצמצום רב של היבוא ולגידול ביצוא, ומצד אחר גרמה העלייה החריגה במחיר הדלק לנטל נוסף של קרוב למיליארד דולר על מאזן התשלומים. שיפור זה בא לאחר החמרה של בעיית מאזן התשלומים ב-1979, בשל הגידול הרב ביבוא.

ב-1979 גדל היבוא כחלק מן הגיאות ששררה במשך בתחילת 1979, שהצטרפה אליה ירידה במחיר היחסי של היבוא באותה תקופה. משהועלו שיעורי הריבית, והוגבל האשראי במהלך השנה התייקרה החזקת מלאים, והחל תהליך של צמצומם. המפנה בביקוש ובפעילות האיץ את התהליך: בסוף 1979 נרשמה ירידה ביבוא, שהואצה ב-1980, ובסיכום שנתי נרשמה ירידה כמותית של 5 אחוזים ביבוא האזרחי ב-1980. לקראת סוף השנה הסתיים, כנראה, תהליך חיסול המלאים, ומסתמנת גם יציאה מהשפל — והיבוא שב וגדל. היצוא התרחב בשיעור דומה לזה של השנתיים הקודמות, וחלק המקורות שהופנה ליצוא עלה בכאחוז.

היה גידול ריאלי ניכר ביצוא התעשייתי, בניכוי יהלומים, בשיעור 18 אחוזים — שיעור גידול כפול מזה שנרשם בכל אחת מן השנתיים הקודמות. ביצוא החקלאי, לעומת זאת, חלה ירידה. ביצוא היהלומים היה השנה גידול כמותי, לאחר שנתיים רצופות של ירידה כמותית ניכרת.

השיפור הגדול במאזן התשלומים, כתוצאה מההתפתחויות הריאליות, הפך לשיפור קטן בלבד בגירעון השוטר, בגלל עלייה יוצאת דופן במחירי הדלק במשך השנתיים האחרונות. עיקר העלייה

התרחשה במהלך 1979 ובראשית 1980, והמחיר הממוצע של דלק ב־1980 גבוה בכ־50 אחוזים מהממוצע בשנה שלפניה.

ביבוא ההון לזמן ארוך ובינוני חל גידול בשנת 1980, אשר איפשר הן מימון כל הגירעון בחשבון השוטף והן הגדלת יתרות מט"ח של המדינה. הגידול ביתרות המט"ח משקף גם תנועות הון נטו לזמן קצר אל המשק.

4. הפקטור הציבורי

האומדן המוקדם של הצריכה הציבורית המקומית לשנת 1980 מורה על עלייה של כ־2 אחוזים במחירים קבועים, שמורכבת מירידה של כאחוז בצריכה האזרחית ומגידול של כ־4.5 אחוזים בצריכה הביטחונית המקומית, הנובע ברובו מעבודות הבינוי בנגב. היבוא הביטחוני גדל השנה בכ־20 אחוזים, במחירים קבועים, וקשור אף הוא בהיערכות החדשה של צה"ל בנגב.

התפתחות הצריכה הציבורית האזרחית מבטאת שינוי במגמה ארוכת הטווח של עלייה רצופה ב־4—5 אחוזים מדי שנה בשנים האחרונות. במיוחד ראוייה לציון בלימת המגמה של הגידול הרצוף בתעסוקה בשירותים הציבוריים — גידול, שהתרחש הן בשנים של גיאות והן בתקופות של מיתון, והביא לגידול רצוף במשקל המועסקים בסקטור הציבורי בתוך סך המועסקים.

פרק ב': המדיניות הכלכלית לשנת 1981¹

1. הרקע

בראשית שנת 1980 הציבה הממשלה שלושה יעדים מרכזיים למדיניותה הכלכלית לאותה שנה: מיתון התהליך האינפלציוני; שיפור במאזן התשלומים; ניתוב המשק לדרך של שינוי מבנה. בעוד שהיעד הראשון לא הושג, חלה ירידה ריאלית ניכרת בעודף היבוא האזרחי, שבאה לידי ביטוי חלקי בלבד בעודף היבוא במחירים שוטפים, בשל ההתייקרות הניכרת במחירי הדלק.

ניתוב המשק לדרך של שינוי מבנה הוא תהליך ארוך-טווח, אולם את ניצניו ניתן לזהות בשנת 1980. לראשונה לא חל גידול במספר המועסקים במגזר הציבורי, ובחלקים שונים של מגזר זה חלה אף ירידה במספר המועסקים, ולראשונה ירדה הצריכה הציבורית האזרחית. מגמה הירידה הולכת ומתפשטת בהדרגה גם לגופים ציבוריים, שתקציבם ניוון מתקציב המדינה, כגון: הרשויות המקומיות, מוסדות חינוך ועוד. תהליך זה הוא בעל חשיבות עליונה בפתרון בעיות מאזן התשלומים והאינפלציה בטווח ארוך.

הניסיון לחזות את ההתפתחויות הכלכליות לשנה האזרחית 1981 כרוך בקשיים מיוחדים. טווח ההפעלה של אמצעי המדיניות עד מועד הבחירות הוא מחצית השנה בלבד. לכן גדלה מדת אי הודאות בחיזוי רצף האמצעים במשך כל השנה ובחיזוי תגובת הציבור לצעדים שנוקטת הממשלה.

1 מוגש בידי משרד האוצר.

2. יעדי המדיניות הכלכלית

מההתפתחויות בשנה שחלפה נגזרים היעדים לשנת 1981 ואמצעי המדיניות להשגתם. יעדיה המרכזיים של המדיניות הכלכלית לשנת 1981 הם:

- (א) מגיעת סחרור אינפלציוני ויצירת רקע נוח למפנה חיובי בתחום זה לאלתר;
- (ב) שמירה על ההישגים בתחום מאזן התשלומים, והגברת הצמיחה הכלכלית המובלת על-ידי ענפי הייצור;
- (ג) הבטחת המשך תהליך השינוי המבני, החיוני להבראת המשק בטווח ארוך.

3. המדיניות התקציבית

מגמתו של תקציב המדינה לשנת 1981 להבטיח, כי יימשך התהליך, שהחל בשנה האחרונה, והוא עצירת הגידול הבלתי פוסק ברמת ההוצאה של המגזר הציבורי.

מאפייני התקציב לשנת 1981 הם:

- (א) שמירה ריאלית על רכישות במסגרת הצריכה הציבורית המקומית;
 - (ב) ירידה בהשקעות ובתשלום חובות-פנים;
 - (ג) עלייה ריאלית בתשלומי חובות חוץ ובתשלומי ההעברה;
 - (ד) יש בתקציב צמצום נוסף של כוח אדם במגזר הציבורי ב-3 אחוזים — לרבות בגופים הסמוכים לתקציב המדינה, כמו הרשויות המקומיות;
 - (ה) בתחום השירותים הציבוריים קובע התקציב צמצום בתקנים ושינוי נורמות של רמת השירותים והיקפם.
- אלה נועדו לאפשר חיסכון בהוצאה, לאחר שבמשך שנים הלכה וגדלה ההוצאה בתחומים אלה בהתאם ליזמות חקיקה חדשות, ואף מעבר לכך.
- בחינוך, מניח התקציב לשנת 1981, בין היתר, הגדלת מספר התלמידים לכיתה, על פי התקן הקיים.

בתחום הבריאות יוגדל שיעור התפוסה בבתי החולים מ-85 ל-95 אחוזים.

ביצוע התמיכות במוצרים יישען על תקציב התמיכות והרזרבות המתאימות, ויהווה תרומת התקציב להאטת האינפלציה.

חלק ההוצאות בתקציב נבנה תחילה במחירי השנה הקודמת במטרה לענות על מכלול הצרכים הכמותיים בתחומי החברה, הביטחון והכלכלה, אולם מלאכת תרגומו של התקציב למחירים שוטפים על פי תחזיות מחירים מעוררת קושי רב.

פריסת ההוצאות וקצב האינפלציה במהלך השנה עלול לשבש את השגת היעדים, שמבקשת המדיניות לבצע באמצעות הכלי התקציבי.

בתנאים אלה, כדי למנוע חריגה ריאלית בתקציב או קיצוץ בלתי מתוכנן בפעולות, ייעשה שימוש באמצעים מינהליים וקופתיים כדי לשמור על רמתו המתוכננת של התקציב.

תיקבע הרשאה תקופתית תל-חודשית בתוך שנת התקציב להוצאת כספים. כן יתקיים מעקב קפדני אחרי ההתפתחויות השוטפות בתחום המחירים וההוצאה בפועל, במגמה לתקן סטיות אפשריות וכדי לענות על צורכי המדיניות.

גביית המסים 1979, אומדן ל-1980 ותחזית ל-1981

העלייה או הירידה (-) בכמות לעומת השנה הקודמת		1981 תחזית במחירי 1980	אומדן 1980	1979	
1981	1980				
	(אחוזים)	(מיליארדי שקלים)			
5	-3	47.4	45.1	20.0	סך כל גביית מסים
5	8	27.4	26.1	10.4	1. סך המסים הישירים
8	15	10.8	9.9	3.7	— מס הכנסה משכר
2	1	8.8	8.7	3.7	— מס על הכנסה שלא משכר
4	5	7.7	7.4	3.0	— ביטוח לאומי
4	-9	12.5	12.0	5.7	2. מסים עקיפים על ייצור מקומי מזה:
4	-10	5.1	4.9	2.2	— מע"מ על ייצור מקומי
8	-23	7.5	7.0	3.9	3. מסים על יבוא אורחי מזה:
8	-10	3.3	3.0	1.5	— מע"מ על יבוא אורחי שיעור סך המסים מסך המקורות (להוציא יבוא ביטחוני ישיר)
		27.2	27.1	26.7	שיעור מס הכנסה על שכירים
		21.3	20.2	17.5	מסך השכר במשק

4. מדיניות המסים

יישום המלצות הוועדה למסוי בתנאי אינפלציה במשך שנת 1981, יאפשר להשתית את חוקי מס ההכנסה על מתכונת שתמנע מסוי "רווחים" נומינליים מדומים. יישום המלצות אלו יפעל לעידוד ההשקעות בסקטור העסקי.

מערכת המסים העקיפים תמשיך לשאוף למצב, שעיקר ההכנסות בו נובע ממס ערך מוסף. יונהגו יזמות לצמצום ולפישוט מערכת מסי הקנייה, שכן שיעורי מסי הקנייה הם מופרזים לעתים, מרובים ביותר ומורכבים מאוד. הפחתת מסי הקנייה מפברואר השנה על מוצרים בני קיימא מסוימים מהווה צעד התחלתי ליישום מדיניות זו.

יימשכו תהליכי החקיקה לשינויים רצויים בחוקי המסים, כגון חוק עידוד העסקת חיילים משוחררים והוראת שעה על ביטול הנחות שונות בתשלומי המסים. יוכן ויפץ באופן שוטף דיווח על תקציב הוצאות המס, שיכלול עלויות מוערכות של ההנחות השונות בחוקי המס.

יימשך תהליך השיפור וההעמקה של גביית המסים. תהליך זה יימשך הן על ידי שיפור מערכת האינפורמציה, כשהיא משולבת באכיפה ובביקורת, והן על ידי הקדמת גבייה והטלת הצמדה וריבית על פיגורים בתשלומי מסים.

5. המדיניות המוניטרית:

המדיניות המוניטרית תפעל להאטת האינפלציה. במשך שנת 1981 יפעל בנק ישראל להגבלת הגידול הנומינלי בסך האשראי הבנקאי במשק, לקצב, שלא יעלה על 5 אחוזים לחודש. הביצוע ישלב הגבלת גידול האשראי לשוק המקומי עם הגבלת הגידול של האשראי ליצוא. תימשכנה הפעולות להגברת החיסכון בדרך של גיוון צורות החיסכון, ובעיקר החיסכון ארוך המועד (כגון חיסכון למגורים), כדי להגביר בדרך זו את הספיגה.

6. מדיניות עידוד היצוא

פתרון בעיית מאזן התשלומים יושג בעיקרו באמצעות גידול מהיר ביצוא. עידוד היצוא יושג באמצעות שער החליפין האפקטיבי. בשנה האחרונה נסמכה רווחיות היצוא האפקטיבית על סבסוד, הגלום באשראי בקרנות ליצוא. שיטה זו יוצרת בעיות בתחום יעילות סבסוד היצוא, נוסף על בעיות בתפקוד המוניטרית, שנסקרו לעיל. בשנה הקרובה תופעל אפוא שיטה, שתרחיב את בסיס המדיניות המוניטרית, מחד גיסא, ותבטיח תמריץ יעיל, מאידך גיסא.

7. מדיניות ההשקעות, האשראי ושוק ההון

היקף ההשקעות במשק ירד במדה משמעותית במשך שנת 1980. ירידה זו קשורה בחלקה לירידה הריאלית בהיקף האשראי החופשי במשק.

המדיניות הנוכחית להקטנת היקף קרנות היצוא, תוך שמירה על רמת הסובסידיות, תהיה מלווה בהגדלת היקף האשראי החופשי במשק. היקף ההשקעות קשור בחלקו גם בשערי הריבית הריאליים. הריבית הריאלית במשק גדלה בשנת 1980 משלוש סיבות: א. הצמדת הלוואות הפיתוח ייקרה את הריבית עליהן; ב. מגמת העלייה בקצב האינפלציה, והציפיות לכך, גרמו עלייה ריאלית בשערי הריבית על הלוואות במטבע המקומי; ג. העלייה בריבית בארה"ב גרמה לייקור הלוואות הדולריות במשק. מגמות אלו ייפסקו בשנת 1981. הלוואות הפיתוח החדשות רובן צמודות, ולכן הריבית עליהן תגדל רק במעט יותר, קצב עליית המחירים יואט, והריבית בארה"ב כבר הגיעה לשיאה. לכן, לסיכום, ייווצרו תנאים ממשיים נוחים יותר לפעילות בהשקעות. עם זאת, חוסר הודאות הכרוך בשנת בחירות עלול לדחות את הגידול המשמעותי בהשקעות ל-1982 ולשנים שלאחר מכן.

תיבחן האפשרות להקל על תשלומי הביטוח הלאומי כמכשיר לתמרוץ ההשקעות והיצוא.

במשך השנה תישקל האפשרות ליישום ההמלצות המפורטות של הוועדה לבדיקת הרפורמה בשוק ההון. הפעלת הרפורמה תיעשה תחת עינה הפקוחה של הממשלה, אשר תהיה מוכנה להתערב במהירות, אם יתעורר צורך בכך, בתקופת ההסתגלות.

הממשלה תמשיך בפעילותה לשנות את שיטת התמריצים הישירים בתכניות החיסכון. עם זאת הפטור ממס לאחר שנתיים על תכניות החיסכון החדשות (לתקופה מוגבלת בלבד) והעלאת תקרת ההפקדה בקופות הגמל מהווים מכשירים יעילים להגברת החיסכון לטווח בינוני.

8. מדיניות השכר

הממשלה תשמור על רמתו הריאלית של השכר. מדיניות השכר תאפשר עליית שכר תכופה, התואמת את עליית המחירים, ובכך יימנעו תנודות חריפות בשכר הריאלי במשך שנת 1981. במטרה להבטיח שקט ביחסי העבודה ולמנוע אבדן תוצר, תתבסס מדיניות השכר על שמירת הסכם המסגרת עד ל-31.3.82. במסגרת ההסכם תפעל הממשלה למעבר לשיטת תוספת יוקר מלאה.

במסגרת זו תבטיח המדיניות:

- (א) שמירה על השכר הריאלי של העובד באמצעות פיצוי מלא ותכוף על ההתייקרויות המקומיות;
- (ב) שמירת חלקו של השכר בהכנסה הלאומית;
- (ג) שמירת השכר היחסי בסקטורים השונים, להוציא שינויים הנובעים מעלייה דיפרנציאלית בפריזון.

9. מדיניות ייעול בשירות הציבורי ובכוח-אדם

התקציב לשנת 1981 מכוון לשפר את יעילות השירותים הציבוריים. מספר המועסקים בסקטור הציבורי יקטן ב-1981 כהמשך למדיניות, שהחלה בשנת 1980, וזאת על ידי פרישה מרצון ואי-קליטת עובדים חדשים בממשלה ובגופים הציבוריים הנסמכים לתקציב המדינה. עיקר המצטרפים החדשים לכוח האדם יופנו אל התעשייה, אל התיירות ואל החקלאות בענפים, שתפוקתם מופנה ליצוא. ענפים אלו הם גם בעלי פריזון גבוה מהממוצע במשק, והתרחבותם תביא לגידול בפריזון הממוצע במשק. מאמץ מיוחד יופנה בשנת 1981 לוויסות מצב התעסוקה במשק. הפתרון למוקדי האבטלה יינתן באמצעות הרחבת המסגרות של הכשרה מקצועית, הסבה מקצועית המכוונת לסקטור היצוא וטיפול ישיר במוקדים מיוחדים לפי הצורך.

10. מדיניות האנרגיה

תימשכנה פעולות לקידום יעדי מדיניות האנרגיה הלאומית:

- (א) צמצום הצריכה הכוללת;
- (ב) מעבר לשימוש בפחם בייצור חשמל;
- (ג) בדיקות וניסויים ברמות שונות לאיתור ולקידום של מקורות אנרגיה מקומיים;
- (ד) בדיקת אפשרויות לגיוון נוסף של מקורות האנרגיה;
- (ה) קיום מלאי דלק מספיקים בארץ.

בשנת 1981 תושלם הקמתה של היחידה הראשונה של תחנת הכוח מ"ד (חדרה), שנועדה להפעלה, לאחר הרצתה, בפחם; יימשכו הבדיקות המפורטות להקמת מפעל תעלת הימים, ויימשכו חיפושי הנפט.

11. המדיניות החברתית

מדיניות תשלומי ההעברה תבטיח שמירה ריאלית על קצבות זיקנה והטבות סוציאליות אחרות. לשם כך יעודכנו קצבאות אלו, כל אימת שתחול עליית מחירים של חמישה אחוזים. כמו כן יעודכנו קצבות הילדים ארבע פעמים בשנה.

חוק הבטחת ההכנסה ייכנס לתוקפו בתחילת שנת 1982.

יימשך תהליך חקיקת חוק הפנסיה הממלכתית.

יימשך פרויקט שיקום השכונות, במטרה להשלים התחייבויות שוטפות, תוך שמירה ריאלית על היקף הפעילות.

יורחבו התכניות להכשרת עובדים במפעלים מטעם משרד העבודה ולהסבה מקצועית של בעלי השכלה אקדמית.

מערכת הבריאות תחל בתכנית רב-שנתית להצטיידות לשעת חירום ולהשקעות מואצות בפיתוח מיחשוב מערכות מידע. יופחתו העברות הממשלה לקופות החולים, שיאלצו להגדיל את מימוןן ממקורות אחרים. יימשכו הבדיקות לבניית מערכת אשפוז אזורית.

תסתיים חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתית.

יצומצמו התקנים במערכת החינוך הפורמלית. יצומצם מספר הכיתות על ידי אכלוס יעיל יותר. יקטן מספר עובדי החינוך, שאינם מועסקים ישירות בהוראה. תקציב הפיתוח של המדינה, יחד עם מימון מפעל הפיס בשנים האחרונות, יאפשרו תפעול המערכת, ללא צורך בקיום משמרת שנייה בבתי הספר בשנת 1981.

יצומצמו השירותים המוניציפליים והשירותים הממלכתיים, בתיאום עם משרדי החינוך והתרבות והרווחה. תצומצם השתתפות משרדי הממשלה במימון הרשויות המקומיות, ואלו יצרכו להגדיל את מימוןן העצמי. לאחר הקונסולידציה בחובות הרשויות המקומיות, יהיה ניתן לשמור את הוצאות המימון תחת שליטה. תימשך המגמה ליישם הקצאת מענקים לרשויות מקומיות, בהתאם לקריטריונים אובייקטיביים של גודל האוכלוסייה והרכבה וכן קריטריונים אוניברסליים אחרים. כמו כן תיעשה פעולה להגברת הפיקוח, למניעת חריגה בהוצאות הרשויות המקומיות.

פרק ג': ההתפתחויות הכלכליות הצפויות במשך בשנת 1981

1. קווי ההתפתחות העיקריים

היעדים המרכזיים של המדיניות הכלכלית לשנת התקציב 1981 הם חידוש הצמיחה הכלכלית והאטת קצב עליית המחירים. לצורך השגת יעדים אלה הכרחי למנוע גידול בהיקף ההוצאה הציבורית, ובמקום שניתן – אף לצמצמה. עם זאת, לשם השגת האטה משמעותית בקצב האינפלציה, לא די בהקפאה ריאלית של התקציב, אלא יש להגדיל את ההוצאה השוטפת בלא יותר מ-6 אחוזים לחדש בתחילת השנה, ובקצב נמוך יותר בהמשכה. מן הראוי להדגיש, שאין כאן ניסיון לחזות את קצב האינפלציה במדויק אלא לבצע מדיניות שתביא להאטתה.

חלק בלתי נפרד מהתקציב הוא מדיניות השכר והסובסידיות לתמיכה במחירים. יישמר השכר הריאלי ללא תוספות לקבוצות עובדים מיוחדות; לא תהיינה העלאות במחירי המוצרים המבוקרים מעבר לקצב האינפלציה המונח בתקציב.

המדיניות המוניטרית תגביל את הגידול הנומינלי בסך האשראי הבנקאי במשק לשיעור הנמוך מעליית המחירים הגלומה בתקציב.

השנה צפויה התאוששות בפעילות הכלכלית, לאחר האטה ניכרת בה בשנת 1980. חידושו של תהליך הצמיחה ילווה בשינוי מבני במשק – תהליך, שראשיתו באה לידי ביטוי במגזר האזרחי עוד בשנת 1980. בתוצר העסקי צפוי גידול של כ-3 אחוזים, בעוד שבצריכה הציבורית המקומית תהיה עלייה של כאחוז אחד. בשינוי זה טמון הסיכוי העיקרי לפתרון בעיות מאזן התשלומים ולנטרול לחצים אינפלציוניים בעתיד. על פי המסגרת התקציבית, תעלה הצריכה הביטחונית

המקומית במעט, למרות שבשנת 1981 יתרחב היקף עבודות הבינוי של מערכת הביטחון בנגב. הצריכה האזרחית לא תשתנה לאחר הירידה בשנת 1980, אולם היא תצטמצם בכ-2.2 אחוז לנפש. הגורם המרכזי בהרחבת הפעילות הכלכלית יהיה היצוא, בדומה לשנת 1980. היצוא עתיד לגדול בשנת 1981 בכ-6.5 אחוזים במונחים ריאליים. גידולו החזוי של היצוא מבוסס על גורמי ייצור זמינים המצויים במשק, בהעדר לחצים מצד הביקושים המקומיים. כמו כן תדאג הממשלה לשמירת רווחיותו של היצוא. לעומת זאת, המיתון הנמשך בסחר העולמי יהיה גורם מעכב בהתפתחות היצוא.

היבוא האזרחי יגדל ריאליית בכ-6 אחוזים³. גידול זה יש לבחון על רקע הירידה הריאלית החדה ביבוא בשנת 1980, אשר נבעה בחלקה מירידת מלאים, ובחלקה — מהאטת הפעילות הכלכלית. השנה צפוי חידוש חלקי של מלאים במשק (פרט לדלק וליהלומים); כן צפוי גידול ביבוא מוצרי צריכה בני קיימא, לאחר השפל ברכישות מוצרים אלה בשנת 1980. בשנת 1981 לא תחול הרעה משמעותית נוספת בתנאי הסחר של ישראל בשוק העולמי, בתנאי שלא תחול עליית מחירים תלולה בשוק הדלק העולמי.

יתרות מטבע חוץ עלו במשך חמש שנים ברציפות, והן עמדו בסוף שנת 1980 על כ-2.8 מיליארד דולר. במשך שנת 1981 לא יחולו שינויים ניכרים ביבוא ההון הצפוי מכל המקורות — בסך של 6.4 מיליארד דולר; אלה יספיקו למימון צורכי מטבע החוץ של המשק, ולא יהיה צורך למשוך מן היתרות הקיימות.

ההרפיה בביקוש לעובדים, שהסתמנה בשנת 1980, תימשך גם בשנת 1981. הגידול המתון בתוצר בשנת 1981, על רקע ירידת משקלו של המגזר הציבורי, יעמיד את מספר הבלתי-מועסקים על כ-70 אלף בממוצע שנתי, כמו בסוף 1980. בלתי-מועסקים אינם זהים עם מובטלים המחפשים תעסוקה; שיעור זה של בלתי-מועסקים תואם כ-13—14 אלף מובטלים.

מדיניות המחירים לחודשים הקרובים תבטיח עליית מחירים מבוקרת של מוצרי היסוד, תשמור על קיום המסגרת התקציבית המתוכננת, תפעל לריסון במערכת השכר ותנהיג הפחתות מס במוצרים, שנטל המס עליהם הוא כבד. שילוב אמצעים אלה מכוון להביא לרגיעה במערכת הציפיות של הציבור, וליצור רקע נוח לדעיכת הסחרור האינפלציוני, הניזון עתה מגידול בלתי פוסק בעלויות ומציפיות להמשך עליות המחירים. במקביל תופעל מדיניות מוניטרית מרסנת.

2. מאזן התשלומים

(א) כללי

בשנת 1980 חל שיפור ריאלי ניכר במאזן השוטף האזרחי. השיפור נגרם הודות לעלייה ריאלית של כ-7 אחוזים ביצוא, מחד גיסא, ולירידה ריאלית ניכרת של כ-7 אחוזים, ביבוא האזרחי, מאידך גיסא. אולם בצד ההתפתחויות הריאליות החיוביות חלה הרעה משמעותית בתנאי הסחר של ישראל, בגין התייקרות ניכרת של הדלק והתייקרות של סחורות יבוא אחרות, בשיעור גבוה מהתייקרות היצוא.

בשנת 1981 שוב לא יפעלו חלק מן הגורמים שפעלו בשנת 1980 — הן בתחום הריאלי והן בתנאי הסחר. השנה צפויים המשך גידול היצוא, עלייה מחדשת ביבוא ואי שינוי בתנאי הסחר. התוצאה המשולבת של גורמים אלה תהיה עלייה של כ-450 מיליון דולר בעודף היבוא האזרחי במחירים שוטפים. כמו כן יגדל היבוא הביטחוני הישיר במחירים שוטפים בכ-600 מיליון דולר, בעיקר כתוצאה מההיערכות הצבאית בנגב, ומעסקאות שנחתמו בעבר.

3 לפי הערכת כלכלני בנק ישראל יגדל היבוא ב-2.5 אחוזים נוספים, ראה דיון בפרק היבוא.

4 כ-850 מיליון דולר לפי הערכת בנק ישראל, ראה דיון בפרק היבוא.

(ב) היבוא

הגידול הריאלי הצפוי השנה בפעילות המגזר העסקי יחייב גידול ביבוא התשומות למשק. אולם מעבר ליבוא הנגזר מן הפעילות היצרנית במשק, יש לצפות לחידוש חלק מהמלאים, שהתמעטו במדה ניכרת בשנת 1980. המשך מדיניות של צמצום אשראי, יחד עם שערי ריבית גבוהים, ימנע חזרה לרמת המלאי של שנת 1979.

הערה: להערכת כלכלני מחלקת המחקר בבנק ישראל, הצמצום במלאי חומרי הגלם מיבוא (למעט דלק ויהלומים) הגיע ב-1980 לכ-400 מיליון דולר, ולפיכך היה היבוא בפועל נמוך בהיקף כזה מהיבוא הנדרש לצורך הפעילות הכלכלית. גם ללא חידוש מלאים וגידול בפעילות הכלכלית, יהיה ב-1981 צורך לייבא תשומות, בהיקף הגדול ב-400 מיליון דולר מזה של השנה הקודמת.

המשבר המתמשך, הפוקד את ענף היהלומים, ימריץ את הענף להקטנה ניכרת במלאי יהלומי הגלם, ועקב זאת יחול, ככל הנראה, צמצום רב ביבוא יהלומים. יבוא מוצרי צריכה בנייִקימא יגדל ריאליית באופן ניכר עם סיום מחזור של שפל ברכישות. היציאה מן השפל תוקדם בעזרת מדיניות של הקלת נטל המס הכבד האופייני למוצרים אלה. בשנת 1981 יימשך הגידול בתשלומי הריבית לחוץ לארץ, עקב הגידול הצפוי בחוב החיצוני. מחירי היבוא האזרחי יעלו השנה ב-13 אחוזים, לאחר התייקרות של 20 אחוזים בשנת 1980.

(ג) היצוא

בשנת 1981, כבשנת 1980, ישררו בשוק העולמי תנאים לא נוחים ליצוא הישראלי; עם זאת, יימשך גידול הריאלי של היצוא בשיעור של כ-6.5 אחוזים. ענף היהלומים נתון במשבר, ועל כן צפוי, כי יצוא היהלומים יצטמצם. היצוא בנייִכוי יהלומים יגדל ב-8 אחוזים. עיקר התרומה לגידול היצוא תבוא מהיצוא התעשייתי, למעט יהלומים, אשר יגדל כמותית ב-12 אחוזים. היצוא החקלאי יגדל במדה מועטה: יצוא ההדרים לא ישתנה כמותית לעומת השנה שעברה, ואילו יצוא חקלאי אחר יגדל רק במעט, על פי התחזית על גידולי יצוא שונים. אם אמנם ייעצר השנה הגידול ביתרות מטבע-חוץ שלרשות המשק, יואט אף הגידול בתקבולי הריבית בגין יתרות אלה. תקבולים אלה כלולים ביצוא שירותי ההון. מחירי היצוא יעלו השנה בכ-12 אחוזים, בדומה לשיעור ההתייקרות הצפוי של היבוא.

(ד) יבוא ההון והחוב הלאומי

יבוא ההון הכולל יסתכם ב-6.4 מיליארד דולר, בדומה ליבוא ההון בשנת 1980. כמחציתו של יבוא ההון מקורה בסיוע האזרחי והביטחוני של ממשלת ארצות הברית. כמיליארד דולר מתוך הסכום הכולל יושגו כהלוואות מסחריות לזמן בינוני. החוב החיצוני של ישראל יגיע ל-19 מיליארד דולר בסוף שנת 1981.

3. המקורות והשימושים

הגידול הריאלי במקורות שלרשות המשק יגיע לכ-5 אחוזים בשנת 1981. עיקר התרומה לגידול זה מקורו ביבוא: מתוך סך התוספת למקורות, למעט יבוא ביטחוני, יהיה חלקו של היבוא 70 אחוזים וחלקו של התוצר 30 אחוזים. זהו היפוך למגמה שהיתה במשק בשנת 1980.

בשנת 1981 צפוי המשך גידול בחלקו של היצוא בשימושים, אשר יגיע לשליש, לעומת ירידה בחלקה של הצריכה הציבורית המקומית. מחצית מתוספת השימושים השנה תופנה ליצוא, בדומה לאשתקד.

הצריכה הפרטית תעלה בכ-2 אחוזים לנפש, לאחר ירידה של כ-7 אחוזים בשנת 1980. עיקר הגידול בצריכה הפרטית יתרכז בצריכת מוצרים בני קיימא.

בשנת 1981 יחול גידול בהשקעה הגולמית, לאחר הירידה הניכרת שהיתה בשנת 1980. העלייה בהשקעות תהיה מלווה בשינוי בהתפלגות ההשקעות: יהיה גידול בהשקעות בבנייה למגורים, גידול מתון בהשקעות בענפי משק וגידול מה בהשקעות במכונות ובציוד. לעומת זאת תחול ירידה נוספת בהשקעות במבנים ובעבודות עפר.

4. התוצר הפריון

התוצר הלאומי צפוי לעלות בשנת 1981 בכ-2.7 אחוזים — עלייה שהיא בממוצע מהירה מזו שנרשמה בשנת 1980. עלייה זו בתוצר משקפת במדה מסוימת את המגמה שהסתמנה במחצית השנייה של 1980. השימוש המוביל צמיחה זו יהיה, כפי שהיה גם בשנה שעברה, היצוא; אך בניגוד לשנת 1980, לא צפוי קיוויו כה חזק של ירידת ההשקעות והצריכה הפרטית.

ההנחה היא, כי פריון הייצור יעלה בשנת 1981 בכ-1.5 אחוזים, וזאת לאחר אי-עלייה בפריון בשנה הקודמת. הפריון בסקטור העסקי יעלה על פי תחזית זו ביותר מ-1.5 אחוזים, וזאת לאחר ירידה בפריון בסקטור זה בשנה הקודמת. שיעור עלייה זו בפריון משמעותו עליית מה במספר הבלתי-מועסקים, אשר בממוצע יעמוד בשנת 1981 על 70 אלף, ושיעורם מתוך כוח העבודה יהיה כ-5.2 אחוזים.

5. האוכלוסייה והתעסוקה

האוכלוסייה הממוצעת בשנת 1981 תמנה 3,959 אלף נפש; זהו גידול של 2.2 אחוזים, או תוספת של 85 אלף נפש. אומדן זה מבוסס על תחזית עלייה של כ-25 אלף נפש בשנת 1981. כוח העבודה האזרחי בשנת 1981 ימנה כ-1,345 אלף נפש, המהווה שיעור השתתפות של 49.5 אחוזים מתוך האוכלוסייה בגיל העבודה, נמוך מזה של 1980, שהיה 49.7 אחוזים.

בהנחה, שהתוצר למועסק יגדל בשיעור של כ-1.5 אחוזים, צפוי, כי גידול המועסקים יהיה כ-1.2 אחוזים ויסתכם בשנת 1981 בכ-1,275 אלף נפש. התפתחויות אלו יגרמו לכך, ששיעור הבלתי מועסקים בשנת 1981 יהיה, כאמור, כ-5.2 אחוזים, בהשוואה ל-4.7 אחוזים בשנת 1980; מספר הבלתי-מועסקים בשנת 1981 יגיע לכ-70 אלף נפש, בדומה להיקף, שהיה במחצית השנייה של 1980.

ההתפתחויות הצפויות בפעילות הכלכלית מצביעות על כך, שבמהלך שנת 1981 לא תהיה עלייה במספר הבלתי-מועסקים; עיקר תוספת המועסקים הצפויה בשנה זו תהיה מרוכזת בסקטור העסקי, כאשר לגבי השירותים הציבוריים צפוי, כי תימשך המגמה של עצירת הגידול, שהחלה בשנת 1980, ואף תחול הפחתה מסוימת בהיקף התעסוקה בסקטור זה. הקטנת היקף התעסוקה בשירותים הציבוריים תתבסס בעיקרה על אי-קליטת עובדים, הן בממשלה והן בגופים הציבוריים האחרים הסמוכים על תקציב המדינה. מגמה זו היא חלק מאותם שינויים במבנה הייצור והתעסוקה במשק, החשובים להתקדמות בנושאי מאזן התשלומים והאינפלציה.

6. הצריכה הציבורית

בצריכה הציבורית צפויה בשנת 1981 עלייה של כ-5 אחוזים לעומת 1980. העלייה תחול בצריכה הביטחונית, בעיקר ביבוא ובמקצת גם בצריכה המקומית.

בצריכה האזרחית לא יהיה שינוי לעומת 1980, דהיינו תחול ירידה של כ-2.2 אחוזים לנפש, וזאת לאחר ירידה של 3.5 אחוזים לנפש בשנת 1980; זו ירידה של כ-6 אחוזים במשך שנתיים בצריכה הציבורית האזרחית לנפש, אשר באה לאחר שנים ארוכות של גידול רצוף, וזהו חלק מתהליך התאמת גודל הסקטור הציבורי לתנאים וליעדים של המשק הישראלי.

בצריכה הביטחונית הכוללת צפויה עלייה ריאלית של כ-8 אחוזים, שעיקרה נובע מהגידול ביבוא הביטחוני הישיר. היבוא הביטחוני הישיר יגיע בשנת 1981 ל-2.2 מיליארד דולר, הכולל בתוכו את התשלומים האמריקניים על חשבון בינוי שדות התעופה. סכומים אלו אינם מביאים בחשבון את ההוצאה הנוספת בגין תשלומי הריבית של כ-500 מיליון דולר על חשבון החוב הביטחוני שנוצר בשנים הקודמות. כמו כן לא כלול בסכומים אלו רכיב היבוא, הגלום בצריכה הביטחונית המקומית (היבוא העקיף) בסך של 650 מיליון דולר. היבוא הביטחוני הישיר מסתכם אפוא ב-3.3 מיליארד דולר, המהווים כ-66 אחוזים מהגירעון הכולל בחשבון השוטף. סך הסיוע הביטחוני שיתקבל בשנת 1981 צפוי להגיע ל-2.2 מיליארד דולר, דהיינו שיעור מימון של 67 אחוזים בסך ההוצאה הישירה והעקיפה במטבע חוץ של מערכת הביטחון.

בצריכה הביטחונית המקומית צפויה עלייה קלה של 1.8 אחוזים לעומת שנת 1980, אך בהרכב ההוצאה הביטחונית המקומית צפויים לחול שינויים, שעיקרם ירידה בהיקף תשומת העבודה בכ-4 אחוזים, עלייה של כ-3.5 אחוזים בקניות מהתעשייה ועלייה של כ-10 אחוזים בבינוי. העלייה בבינוי הינה פועל יוצא מההיערכות בנגב, אשר חלק חשוב ממנה חייב להסתיים לקראת אביב 1982, עם היערכות צה"ל בקו החדש.

7. ההשקעות הבנייה

בשנת 1980 ירדה ההשקעה במשק ירידה ריאלית חדה, אשר תסתכם ביותר מ-15 אחוזים. בשנת 1981 תחול עלייה מתונה בהשקעות בשיעור של כ-3 אחוזים⁵. עיקר הגידול בהשקעות יהיה בסקטור הפרטי. התעוררות הביקושים המקומיים וכן הסתגלות המשקיעים למדיניות האשראי לתעשייה יבלמו את הירידה הגדולה בהשקעות בענפי משק, שהסתכמה בשנת 1980 בשיעור של 16.5 אחוזים, למעט אוניות ומטוסים. לאחר שב-1980 ירדו ההשקעות בתעשייה בשיעור של כ-20 אחוזים, צפויה ב-1981 עלייה קלה בהשקעות, בין היתר, גם עקב ההתאוששות, שחלה בתפוקה התעשייתית במחצית השנייה של שנת 1980. גם בהשקעות בחקלאות תהיה עלייה מתונה, לאחר שב-1980 ירדו ההשקעות בשיעור של יותר מ-20 אחוזים. החוק לעידוד השקעות הון בחקלאות יהווה תרומה לכך.

לעומת עלייה צפויה בהשקעות בענפי התעשייה, החקלאות, התשתית והשירותים הפרטיים, צפויה ירידה בהשקעות במפעלי מים, עקב סיום עבודות לאספקת מים להיערכות בנגב. כמו כן

5 להערכת כלכלני בנק ישראל, תגדלנה ההשקעות בכ-6.5 אחוזים כתוצאה משינוי המלאי אשתקד. ראה דיון בפרק היבוא.

צפויה ירידה בהשקעות בתחום השירותים הצבוריים — בעיקר בתחומי הפעילות של הרשויות המקומיות.

ההתפתחות בשני רכיבי העיקריים של ההשקעה בענפי המשק תהיה שונה: גידול יחול בהשקעה במכונות, בציוד ובכלי תחבורה, בעוד שבהשקעה במבנים ובעבודות עפר תימשך הירידה, במדה רבה עקב ירידה בבניית מבני ציבור.

ההשקעה בבנייה — למגורים ולענפי משק — תגדל באחוז אחד בשנת 1981, אולם תהיה התפתחות שונה ברכיבי הבנייה. בבנייה למגורים צפויה עלייה של כ-3 אחוזים לעומת ירידה בשיעור דומה במבנים ובעבודות עפר. בשנת 1981 צפויות התחלות בנייה של כ-33 אלף דירות, לעומת 31 אלף התחלות בשנת 1980. היקף ההתחלות שביזמת הסקטור הציבורי יהיה דומה לזה של שנת 1980 — 12 אלף דירות. בהתחלות הבנייה הפרטית תהיה עלייה מכ-18 אלף דירות ב-1980 ל-21 אלף דירות ב-1981. גמר הבנייה החוזי הוא 36 אלף דירות.

בשנת 1980 חלה ירידה חדה ברמת המלאי (למעט דלק ויהלומים) כתוצאה מצמצום הפעילות במשק, עליית שערי הריבית החופשית והצטברות מלאי גבוהה מדי בשנת 1979. בשנת 1981 צפויה עלייה ברמת המלאי עם התאוששות בפעילות במשק, אולם לא צפויה חזרה לרמת המלאי של 1979.

8. הצריכה הפרטית והחיסכון

בשנת 1981 צפויה עלייה מתונה של כ-4.2 אחוזים בצריכה הפרטית; זו עלייה של כ-2 אחוזים בצריכה הפרטית לנפש. עלייה זו יש לראות על רקע הירידה בצריכה הפרטית בשנת 1980, בשיעור של 4.6 אחוזים לעומת 1979, ירידה של כמעט 7 אחוזים בצריכה הפרטית לנפש. הגידול יהיה רב ביותר בצריכת מוצרים בני קיימא, לאחר ששנת 1980 התאפיינה בירידה משמעותית בקבוצת תצרוכת זו.

שיעור החיסכון הפרטי הגולמי ממקורות פנים עלה בשנת 1980 ביותר משני אחוזים והגיע לרמה הכללית של השנים 1977 ו-1978. עלייה זאת בשיעור החיסכון קשורה לירידה משמעותית בצריכה הפרטית בשנת 1980, ובמיוחד בצריכת מוצרים בני קיימא.

שיעור החיסכון הפרטי צפוי לרדת בכאחוז אחד בשנת 1981. אם נכלול את רכיב התמיכות בהלוואות הממשלה לסקטור העסקי בהכנסה הפרטית, הרי ששיעור החיסכון ירד יותר. ירידה זו נובעת מכך, שהאינפלציה המהירה שוחקת את רכיב התמיכות ביתרת החובות לממשלה, ומרבית הלוואות הממשלה החדשות ניתנות כיום בתנאי הצמדה למחירים. העלייה המשמעותית בצריכת מוצרים בני קיימא בשנת 1981 מהווה סיבה נוספת לירידה בשיעור החיסכון. יש לראות תהליך זה על רקע העובדה, שצריכת מוצרים בני קיימא מכילה רכיב חיסכון של הסקטור הצרכני.

9. השכר וההכנסות

בשנת 1981 לא צפוי שינוי בשכר הריאלי הממוצע למשרת שכיר. מדיניות השכר לשנת 1981 תהיה מבוססת על עדכון תכופ של השכר בהתאם לעלויות המחירים, שעיקרה מניעת תנודות בשכר הריאלי במהלך השנה. מרבית עליות השכר בשנת 1981 תנבע מתוספות שכר, שמקורן בעליית המחירים. ההכנסה הפרטית הפגויה ממקורות פנים תישאר ברמתה הנוכחית. ההכנסה הפרטית הפגויה ללא רכיב התמיכות בהלוואות הממשלה לסקטור העסקי, צפויה לעלות בכ-3.0 אחוזים.

10. המחירים

מאז סוף 1979 שרוי המשק בסחרור אינפלציוני מהיר: עליית המחירים הסתכמה במרוצת 1980 ביותר מ־130 אחוזים, בלי שהסתמנה בה עד כה מגמת האטה. היעד המרכזי במדיניות הכלכלית לשנה התקציבית 1981 הוא האטת האינפלציה לשיעור הנמוך מ־100 אחוזים במרוצת השנה, בלי להחריף באורח משמעותי את מאזן התשלומים ואת התעסוקה במשק.

האטת קצב האינפלציה מחייבת הפעלה משולבת וקפדנית של המדיניות בתחומי התקציב, האשראי והשכר. לשם כך מן ההכרח להגביל את הגידול הנומינלי של ההוצאה הציבורית, האשראי והשכר לשיעור המתחייב מקצב האינפלציה המתוכנן, דהיינו פחות מ־6 אחוזים לחדש. ראוי לציין, שבתקופה הראשונה ליישום המדיניות עלול קצב האינפלציה בפועל להיות גבוה מהקצב המתוכנן, כתוצאה מצבירת לחצים אינפלציוניים מן העבר. עובדה זו מחדדת את הצורך להקפיד על המסגרת התקציבית הנומינלית, אף אם הדבר יחייב הורדת מה בהוצאה הציבורית הריאלית בחלק מהתקופה. חריגה ממסגרת זו פירושה גידול בעודף הביקוש ובהזרמה, מעבר למתוכנן בתקציב, והתוצאה החד־משמעית תהא אי השגת היעד של האטת האינפלציה.

התקציב ואומדני עודף הביקוש וההזרמה אינם כוללים כל תוספות לשכר, לסובסידיות ולהוצאות אחרות, החורגות מקצב האינפלציה החזוי בו. חריגה ממסגרת ההוצאה המקומית בתקציב תביא להגדלת הביקוש, ובכך תמנע את השגת היעדים בתחום האינפלציה.

השכר הנומינלי מהווה אחד מגורמי המפתח בקביעת המחירים, ולכן נודעת חשיבות רבה להגבלת התפתחותו בהתאם למתחייב מייעדי מדיניות המחירים, כלומר, בשיעור שנתי שלא יעלה על 100 אחוזים. הקפדה על ביצוע מדיניות מרסנת בתחום השכר כוללת הימנעות מחתימת הסכמי שכר חריגים עם קבוצות עובדים בסקטור הציבורי, שיש בהם כדי לערער את מערכת השכר במשק כולו ולפרוץ את מסגרת התקציב.

המדיניות המוניטרית תגביל הן את הגידול באשראי לשוק המקומי והן את הגידול באשראי מוכווני ליצוא, כך שסך האשראי הבנקאי לציבור יגדל פחות מקצב האינפלציה המתוכנן. להבטחת ביצוע התקציב כלשונו, הוצמדו להצעות חוק התקציב תקרות רבעוניות. כלי זה הכרחי כדי להקנות יתר שליטה למבצעי המדיניות ולמנוע חריגה מן המסגרת התקציבית השנתית. לציפיות הציבור היה משקל בתהליך האינפלציוני. שמירה קפדנית על מסגרות התקציב, האשראי והשכר יש בה כדי להביא מפנה בציפיות ובאינפלציה.

לוח 2
המקורות והשימושים 1979, אומדן ל-1980 ותחזית ל-1981

העלייה או הירידה (-) לעומת השנה הקודמת								
בכמות			במחיר		1981	1980	1979	
1981	1980	1979	1980	1979	מחירי 1980 תחזית	מחירים שוטפים	מחירים שוטפים	
		(אחוזים)			(מיליארדי שקלים)			
5.0	3.1	-1.5	120.0	85.6	184.6	175.5	77.5	ה מקו רות
2.7	0.9	3.2	136.7	81.8	101.2	98.5	42.9	התוצר הלאומי הגולמי
7.9	-4.7	3.1	136.8	72.4	83.4	77.3	34.8	ערך היבוא בשוק המקומי
6.4	-7.5	9.6	129.8	72.4	72.6	68.2	31.2	מזה: ערך היבוא למעט יבוא ביטחוני ישיר
5.0	3.1	-1.5	120.0	85.6	184.6	175.8	77.5	ה ש י מו ש י ם
4.2	-4.6	6.1	129.1	78.9	63.6	61.0	27.9	צריכה פרטית
5.3	6.1	-6.6	126.3	83.3	39.4	37.4	15.6	צריכה ציבורית
1.1	1.9	4.8	130.5	92.1	28.6	28.3	12.1	מזה: צריכה ציבורית למעט יבוא ביטחוני ישיר
2.8	-15.5	8.3	138.5	75.3	24.7	24.0	11.9	השקעה גולמית
2.9	7.6	11.6	151.3	104.7	10.7	10.4	3.8	מזה: השקעה בבנייה למגורים
6.5	5.9	3.9	127.9	72.4	56.9	53.4	22.1	ערך היצוא בשוק המקומי

לוח 3

הצריכה הציבורית 1979, אומדן ל-1980 ותחזית ל-1981

השינוי הכמותי לעומת השנה הקודמת		1981 תחזית במחירי 1980	1980 אומדן במחירים שוטפים	1979 מחירים שוטפים	
1981	1980	(מיליארדי שקלים)			
(אחוזים)					
0.0	-1.2	12.0	12.0	5.5	צריכה אזרחית
0.0	-0.9	8.6	8.6	4.1	מזה: שכר
0.0	-1.4	3.4	3.4	1.4	קניות
7.9	9.8	27.4	25.4	10.1	צריכה ביטחונית
1.8	4.6	16.6	16.3	6.6	צריכה מקומית
-4.0	0.0	4.9	5.1	2.4	מזה: שכר
4.5	7.0	11.7	11.2	4.2	קניות כולל בינוי
18.7	19.5	10.8	9.1	3.5	יבוא ישיר
					סך כל הצריכה
5.3	6.1	39.4	37.4	15.6	הציבורית
					הצריכה הציבורית למעט
1.1	1.9	28.6	28.3	12.1	יבוא ביטחוני ישיר

לוח 4

האוכלוסייה, כוח העבודה והתעסוקה 1979, אומדן 1980 ותחזית 1981

השינוי הכמותי לעומת השנה הקודמת			תחזית	אומדן	1979	
1981	1980	1979	1981	1980		
(אחוזים)			(אלפים)			
2.2	2.3	2.5	3,959	3,874	3,786	האוכלוסייה הממוצעת
2.1	2.4	2.5	2,717	2,660	2,596	האוכלוסייה בגיל העבודה
1.7	3.6	1.9	1,345	1,323	1,277	כוח העבודה האזרחי
1.2	1.5	2.3	1,275	1,260	1,241	מועסקים
			70	63	37	בלתי מועסקים
			(אחוזים)			
			68.6	68.7	68.6	חלקה של האוכלוסייה בכוח העבודה
			49.5	49.7	49.2	שיעור ההשתתפות בכוח העבודה האזרחי
			5.2	4.7	2.9	שיעור בלתי מועסקים

לוח 5

החשבון השוטף 1979, אומדן ל-1980 ותחזית ל-1981

תחזית 1981	אומדן 1980	1979	
(מיליוני דולרים, מהירים שוטפים)			
3,070	2,553	2,900	1. הגירעון המסחרי
9,245	7,788	7,174	(א) יבוא סחורות אזורי נטו
6,175	5,235	4,274	(ב) יצוא סחורות נטו
2,245	1,620	1,232	2. יבוא ביטחוני ישיר
5,315	4,173	4,132	3. הגירעון המסחרי כולל יבוא ביטחוני
60	50	197	4. העודף בחשבון השירותים
5,145	4,275	3,392	(א) יבוא שירותים
5,205	4,325	3,589	(ב) יצוא שירותים
3,010	2,503	2,703	5. הגירעון בחשבון השוטף האזורי ללא שטחים
5,255	4,123	3,935	6. הגירעון בחשבון השוטף הכולל ללא שטחים
16,635	13,683	11,798	(א) סך כל יבוא הסחורות והשירותים
11,380	9,560	7,863	(ב) סך כל יצוא הסחורות והשירותים
220	165	102	7. העודף בחשבון השוטף עם השטחים
2,790	2,338	2,601	8. הגירעון בחשבון השוטף האזורי כולל שטחים
5,035	3,958	3,833	9. סך כל הגירעון בחשבון השוטף
79	79	74	10. אחוז היצוא מהיבוא האזורי ללא שטחים

לוח 7

יבוא סחורות ושירותים 1979, אומדן ל-1980 ותחזית ל-1981

שיעור השינוי לעומת השנה הקודמת							
1981		1980		אומדן	תחזית		
מחיר	כמות	מחיר	כמות	1981	1980	1979	
(אחוזים)				(מיליוני דולרים, מחירים שוטפים)			
12.0	16.9	16.0	-26.0	705	538	626	1. סחורות
13.0	5.4	24.8	-6.0	7,720	6,488	5,533	מוצרי צריכה
10.0	-12.3	10.7	10.0	1,080	1,120	920	תשומות לייצור
14.0	2.0	45.6	10.4	2,500	2,149	1,337	יהלומים נטו
13.0	13.0	18.7	-17.2	4,110	3,219	3,276	דלק
7.0	3.0	7.0	-14.6	1,050	952	1,042	תשומות אחרות
10.0			-95.0	35	8	155	נכסי השקעה
12.1	5.8	21.7	-10.8	9,480	7,986	7,356	אוניות ומטוסים
12.2	5.6	21.7	-10.8	-235	-198	-182	יבוא סחורות אורחי ברוטו
12.1	5.9	21.7	-10.8	9,245	7,788	7,174	התורות והתאמות
13.0	22.7	12.2	17.2	2,245	1,620	1,232	יבוא סחורות אורחי נטו
							2. יבוא ביטחוני ישיר
							3. שירותים
				1,250	1,015	896	תתבורה
				595	500	429	תיירות
				375	315	317	ביטוח
				2,340	1,955	1,372	הון
				180	150	131	ממשלה לנמ"א
				405	340	247	שירותים אחרים
13.0	6.5	15.7	8.9	5,145	4,275	3,392	סך יבוא שירותים
12.5	8.0	18.6	-2.2	16,635	13,683	11,798	4. יבוא סחורות ושירותים
13.0	2.3	19.2	-6.4	555	480	430	למעט שטחים
				265	230	164	5. יבוא מהשטחים
				290	250	266	מזה: סחורות
							שירותים
12.6	7.8	18.6	-2.4	17,190	14,163	12,228	6. סך יבוא סחורות ושירותים
							כולל שטחים
12.5	8.2	19.5	-5.9	14,850	12,208	10,856	7. סך היבוא למעט שירותי הון
12.5	6.1	19.5	-4.5	14,390	12,063	10,566	8. סך יבוא אורחי למעט שטחים
12.5	5.9	19.5	-4.5	14,945	12,543	10,996	9. סך יבוא אורחי כולל שטחים
12.4	5.9	20.6	-8.8	12,605	10,588	9,624	10. יבוא אורחי למעט שירותי הון
12.6	7.8	21.9	-10.8	11,495	9,468	8,704	11. יבוא אורחי למעט שירותי הון ויהלומים

לוח 8

יבוא ההון 1979, אומדן ל-1980 ותחזית ל-1981

תחזית	אומדן		
	1981	1980	1979
(מיליוני דולרים, מחירים שוטפים)			
6,366	5,246	4,440	1. יבוא ההון ברוטו
3,193	2,836	2,335	2. ס"ה תקבולים חד צדדיים
580	530	460	א) העברות מוסדות
485	470	439	ב) פיצויים מגרמניה
1,603	1,341	957	ג) מענקי ממשלת ארה"ב
500	616	445	מענק ביטחוני רגיל
318	200	114	מענק מיוחד
785	525	398	מענק לסיוע כלכלי
-35	-30	-31	העברות בין ממשלתיות אחרות נטו
560	525	510	העברות פרטים
150	125	129	3. השקעות מחו"ל ברוטו
3,023	2,285	1,976	4. הלוואות לזמן ארוך ובינוני
510	450	411	א) מלווה עצמאות ופיתוח
50	60	54	ב) הלוואות מבנק יצוא יבוא
1,443	1,360	1,027	ג) הלוואות ממשלת ארה"ב
1,050	617	445	אשראי ביטחוני רגיל
393	483	—	אשראי מיוחד
—	260	582	סיוע תומך
20	20	19	ד) הבנק העולמי
—	—	—	ה) אשראי מקרן המטבע
100	65	31	ו) מלווה מגרמניה
900	330	434	ז) הלוואות מסחריות ואחרות
1,340	1,100	875	5. פירעון חובות לזמן ארוך ובינוני
250	250	231	6. השקעות בחו"ל וחיסול השקעות
4,776	3,896	3,334	7. יבוא ההון נטו
5,035	3,958	3,759	8. הגירעון בחשבון השוטף
-264	-62	-425	9. עודף יבוא ההון על הגירעון
—	-210	-328	10. עלייה או ירידה (-) ביתרות
—	272	753	11. תנועות הון לזמן קצר, טעויות והשמטות
2,800	2,800	2,570	12. יתרות בנק ישראל נטו בסוף התקופה
19,000	17,000	15,611	13. יתרת חוב בסוף התקופה

לוח 9

התוצר הלאומי וההכנסה הלאומית 1979, אומדן ל-1980 ותחזית ל-1981

העלייה או הירידה (—) בכמות לעומת השנה הקודמת		העלייה הנומינלית בערך לעומת השנה הקודמת		1981 תחזית במחירי 1980	אומדן 1980	1979		
1981	1980	1980	1979	1980	1980	1979		
(אחוזים)		(מיליארדי שקלים)						
2.7	0.9	129.4	90.3	101.2	98.5	42.9	תוצר לאומי גולמי במחירי שוק	
0.1	6.3	145.6	93.2	17.0	17.0	6.9	פחת	
3.2	—2.0	126.3	89.8	84.2	81.6	36.0	תוצר לאומי נקי	
3.8	—9.5	109.2	89.5	12.5	12.0	5.7	מסים עקיפים על הייצור המקומי	
30.0	—38.7	41.5	85.1	2.7	2.1	1.5	סובסידיה לייצור המקומי	
0	0.9	133.1	91.0	9.8	9.8	4.2	מסים נטו על הייצור המקומי	
3.8	—2.4	125.4	89.6	74.4	71.7	31.8	ההכנסה הלאומית	
1.5	—4.8	119.9	80.9	18.8	18.5	8.4	ההכנסה הלאומית לנפש (אלפי שקלים)	
—40.0	—37.6	44.2	202.5	3.9	6.5	4.5	רכיב התמיכות בהלוואות הממשלה לסקטור העסקי	
0.1	—6.8	115.4	98.8	78.3	78.2	36.3	ההכנסה הלאומית (כולל רכיב התמיכות בהלוואות הממשלה לסקטור העסקי)	

לוח 10

ההכנסה הפרטית וההכנסה הפנויה 1979, אומדן ל-1980 ותחזית ל-1981

העלייה או הירידה (—) בכמות לעומת השנה הקודמת		העלייה הנומינלית בערך לעומת השנה הקודמת		1981 תחזית במחירי אומדן				
1981	1980	1980	1979	1980	1980	1979		
(אחוזים)		(מיליארדי שקלים)						
3.8	—2.4	125.4	89.6	74.4	71.7	31.8	1. ההכנסה הלאומית	
							2. הכנסות מקומיות של הסקטור הציבורי	
—1.7	—2.6	125.0	56.3	1.7	1.7	0.8	מרכוש	
0.1	6.3	145.6	93.2	17.0	17.0	6.9	3. פחת	
							4. ההכנסה הפרטית הגולמית מפעילות	
3.2	—0.8	129.1	91.1	89.7	87.0	38.0	כלכלית (3+2—1)	
5.3	9.4	152.7	102.7	19.7	18.7	7.4	5. מס ההכנסה	
							6. תשלומים לביטוח לאומי	
4.0	6.8	146.7	90.3	7.7	7.4	3.0	7. סך כל המסים	
5.0	8.6	151.0	99.0	27.4	26.1	10.4	8. הישירים (5+6)	
5.2	5.1	142.7	65.4	19.1	18.1	7.5	9. תשלומי העברה נטו	
							10. ההכנסה הפרטית הגולמית הפנויה	
3.0	—2.4	125.5	82.9	81.4	79.0	35.0	ממקורות פנים	
—8.4	—15.9	94.3	69.5	4.8	5.2	2.7	11. העברות לפרטים מחו"ל	
							12. ההכנסה הפרטית הגולמית הפנויה	
2.4	—3.3	123.3	81.9	86.2	84.2	37.7	מכל המקורות	
							13. ההכנסה הפרטית הגולמית הפנויה	
							ממקורות פנים (כולל רכיב התמיכות בהלוואות הממשלה לסקטור העסקי)	
—0.2	—6.4	116.3	91.5	85.3	85.5	39.5	14. ההכנסה הפרטית הגולמית הפנויה	
							מכל המקורות (כולל רכיב התמיכות בהלוואות הממשלה לסקטור העסקי)	
—0.7	—7.0	114.8	90.0	90.1	90.7	42.2		

לוח 11

החיסכון הפרטי 1979, אומדן ל-1980 ותחזית ל-1981

העלייה או הירידה (—) בכמות לעומת השנה הקודמת		העלייה הנומינלית בערך לעומת השנה הקודמת		1981 תחזית במחירי 1980	אומדן 1980	1979		
1981	1980	1980	1979	1980	1980	1979		
(אחוזים)		(מיליארדי שקלים)						
							1. ההכנסה הפרטית הגולמית הפנויה ממקורות פנים	
3.0	-2.4	125.5	82.9	81.4	79.0	35.0		
							2. ההכנסה הפרטית הגולמית הפנויה מכל המקורות	
2.4	-3.3	123.3	81.9	86.2	84.2	37.7		
4.2	-4.6	118.6	89.8	63.6	61.0	27.9	3. הצריכה הפרטית	
							4. החיסכון הפרטי הגולמי ממקורות פנים (1—3)	
-1.1	9.4	152.8	60.1	17.8	18.0	7.1	5. החיסכון הפרטי הגולמי מכל המקורות (2—3)	
-2.6	2.5	136.7	62.6	22.6	23.2	9.8		
(אחוזים)		(אחוזים)						
							6. שיעור החיסכון הפרטי הגולמי מההכנסה ממקורות פנים (4:1)	
				22.0	22.8	20.3		
							7. שיעור החיסכון הפרטי הגולמי מכל המקורות (5:2)	
				26.2	27.6	26.0		
							8. שיעור החיסכון הפרטי הגולמי ממקורות פנים (כולל רכיב התמיכות בהלוואות הממשלה לסקטור העסקי)	
				25.4	28.7	29.4		
							9. שיעור החיסכון הפרטי הגולמי מכל המקורות (כולל רכיב התמיכות בהלוואות הממשלה לסקטור העסקי)	
				29.4	32.8	33.9		

לוח 12

ההשקעה הגולמית לפי רכיביה העיקריים, אומדן ל-1980 ותחזית ל-1981

השינוי הכמותי לעומת השנה הקודמת		תחזית 1981 מחירי 1980		אומדן 1980	1979	
1981	1980	1980	1980			
(אחוזים)		(מחירים שוטפים, מיליוני שקלים)				
2.8	-15.5	24,680	24,017	11,922		השקעה גולמית
11.6		230	206	385		השינוי במלאי
2.7	-10.9	24,450	23,811	11,537		השקעה בנכסים קבועים
3.0	7.6	10,690	10,382	3,840		בנייה למגורים
2.5	-19.4	13,760	13,429	7,697		השקעה בענפי המשק
-	-	260	7	407		אוניות ומטוסים
-3.0	-16.4	13,500	13,422	7,290		השקעה בענפי המשק למעט או"מ
-3.0	-12.6	4,650	4,791	2,393		מכנים ועבודות עפר
2.3	-15.1	7,100	6,943	3,831		מכונות וציוד
2.3	-21.7	4,800	4,695	2,824		מיבוא
2.3	-0.4	2,300	2,248	1,007		מייצור מקומי
3.7	-29.6	1,750	1,688	1,066		כלי תחבורה יבשתיים

לוח 13

אינדיקטורים מוניטריים לשנים 1978, 1979 ו-1980 (יתרות לסוף השנה)

העלייה ב-1979	העלייה ב-1978	העלייה בשנת 1979	העלייה בשנת 1978	אומדן 1980	1979	1978	
העלייה או הירידה (-) הריאלית בשנת 1980 לעומת 1979	העלייה בשנת 1979 לעומת 1978	העלייה בשנת 1979 לעומת 1978	העלייה בשנת 1978 לעומת 1977	1980	1979	1978	
(אחוזים)		(מיליארדי שקלים)					
-16	97	30	7.0	3.5	2.7		1. אמצעי תשלום
31	206	34	2.4	0.8	0.6		2. פיקדונות ז"ק ותפ"ס
1	136	130	21.6	9.2	4.0		3. פת"מ עו"ש וז"ק
12	162	108	22.6	8.6	4.2		4. אג"ח צמודות למדד
-12	105	58	2.8	1.4	0.9		5. מניות ואג"ח במט"ח
94	352	77	35.9	7.9	4.5		6. מניות וני"ע בשקלים
							סך הכול נכסים גוילים
26	193	87	92.3	31.5	16.9		(1+2+3+4+5+6)
-15	98	99	19.7	10.0	5.0		7. פיקדונות מקבלי פיצויים
3	139	127	34.6	14.5	6.4		8. תכניות חיסכון
							סך הכול נכסים לזמן בינוני
-5	122	115	54.3	24.5	11.4		(7+8)
-23	79	133	16.5	9.3	4.0		9. אשראי חופשי לציבור
							10. אשראי מכוון ליצוא
0	133	140	11.0	4.7	2.0		(ללא קרן יהלומים)
12	160	120	8.6	3.3	1.5		11. אשראי בקרן יהלומים
57	266	441	6.4	1.7	0.3		12. אשראי למימון דלק
-31	60	0	0.3	0.2	0.2		13. אשראי מכוון לפעילות מקומית
							סך כל האשראי הבנקאי
-4	123	141	42.8	19.2	8.0		(9+10+11+12+13)